

กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ สำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

Development Mechanism and Raise the Level of Excellence in Vocational
Education in The Buddhist Way of Life for Learning a New Normal

¹วรวิทย์ นิเทศศิลป์, ²บุญมี พรรษา, ³พงศ์ธร พิมพะนิตย์, ⁴ขวัญตระกูล บุทธิจักร,
⁵พระวิวัฒน์ โกฏินกรรจ์, และ ⁶ณัฐพรหมเสน ลีกลิงแก้ว

Woravit Nithedsilp, Boonmee Pansa, Pongsatorn Pimpanit, Khwantrakun Butthichak,
Phra Witawat Kochakan and Natthaprommasen Lueksingkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹E-mail: woravit.n9@gmail.com, ²cc.nundi@outlook.com ³pongim2506@hotmail.com,

⁴khwantrakun.but@mcu.ac.th, ⁵witawat.koc@mcu.ac.th, ⁶natthapol2507@hotmail.com

Received May 10, 2023; Revised June 10, 2023; Accepted June 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนและสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ 2) ปฏิรูปการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศ 3) สร้างเวทีประชาพิจารณ์ในการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ รูปแบบการศึกษามผสมผสานประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ พื้นที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน 10 แห่ง เครื่องมือวิจัยมี แบบสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่มย่อย ชุดกิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า 1. การทบทวนและสร้างกลไกการพัฒนา สรุปได้ว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทานชัดเจนในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมสร้างความสอดคล้องเชิงนโยบาย แผนงานและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ 2. การปฏิรูปการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศ สรุปได้ว่าการนำหลักธรรมคำสอนมาแทรกเกิดการปฏิรูปการจัดการศึกษา จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ดังนี้ 1) มีระบบการบริหารจัดการและเครือข่ายในการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) เกิดกลไกการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) สังคมมีการขับเคลื่อนสู่ทิศทางที่ดีเยาวชนมีศีลธรรมประจำตนส่งผลให้สังคมสงบสุข 3. การสร้างเวทีประชาพิจารณ์ มีดังนี้ 1) การจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายร่วมกัน 2) การปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ 3) การติดตามและประเมินผล 4) การสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : กลไกการพัฒนา; การยกระดับอาชีววิถีพุทธ; การเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่; การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ

Abstract

The objectives of this research are to 1) review and establish mechanisms for developing and enhancing the management of Buddhist vocational education, 2) reform the management of Buddhist vocational education to be excellent, 3) create a public forum to enhance the management of Buddhist vocational education that is excellent for learning in the new normal of life. The combined educational model consists of documented, quantitative, qualitative, and participatory operational research. The population and sample include administrators, instructors, and students selected by the experts. There are ten royal Buddhist vocational institutes. Research tools are interview forms, small group discussions, and activity sets. The data were analyzed by using the descriptive content analysis method.

The findings showed that 1. reviewing and establishing development mechanisms, it is concluded that the royal Buddhist vocational institutes are clear in their vision, missions, strategic goals, supporting learning management, policy consistency from participations, plans and quality, and developing the goals. 2. Reforming the management of Buddhist vocational education to be excellent, it is concluded that the introduction of teaching principles to reform education management will produce the following results: 1) There is a management system and network for sustainable development, 2) Mechanisms for individualized student care, and 3) Society is driven in a positive direction, and the youth have morals, resulting in a peaceful society. 3. Creating a public hearing forum has been done as follows: 1) The preparation of strategies, policies, plans, and goals together, 2) The implementation of strategic plans, 3) Monitoring and evaluation 4) The creation of mechanisms for developing and enhancing educational management.

Keywords: Development Mechanisms; Buddhist Vocational Education; New Normal Learning; Buddhist Vocational Education Management

บทนำ

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเข้ากับระบบการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เน้นการศึกษาด้านวิชาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยผ่านการดำเนินงานในรูปแบบของวิทยาลัยอาชีวศึกษาวิถีพุทธ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเล็งเห็นความสำคัญในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม จึงส่งเสริมการพัฒนาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมระดับเยาวชน เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้เบาบางและหมดไปอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดวิถีปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อยกระดับการจัดการศึกษาสถานศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศในทิศทางชีวิตวิถีใหม่ สามารถต่อยอดเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศโดยมีสถานศึกษาเป็นจุดสำคัญของการพัฒนา ซึ่งความเป็นเลิศจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนเพราะสะท้อนผลสัมฤทธิ์ต่อสถานศึกษา มีเอกภาพและความพร้อมสำหรับก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุด นั่นคือ ความเป็นเลิศในวิชาการตามพันธกิจของสถานศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีอันเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรัฐบาลด้านการศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีศักยภาพเพื่อรองรับพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 การพัฒนา

และยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 ลงสู่การปฏิบัติในด้านวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ การขับเคลื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร คุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์และคุณธรรม

การจัดตั้งวิทยาลัยอาชีววิถีพุทธ กำเนิดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ร่วมกันดำเนินงานโครงการวิทยาลัยอาชีววิถีพุทธ โดยมีคณะกรรมการร่วมกัน และให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประชาสัมพันธ์แจ้งวิทยาลัยทั้งรัฐบาลและเอกชนให้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ผ่านเว็บไซต์ชื่อ www.thaibuddhacollege.com จากนั้นประชุมจัดทำเกณฑ์และตัวชี้วัดวิทยาลัยอาชีววิถีพุทธสามระดับ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีววิถีพุทธ วิทยาลัยอาชีววิถีพุทธชั้นนำ และวิทยาลัยอาชีววิถีพุทธพระราชทาน

การศึกษาในวันนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่พัฒนาทักษะการปฏิบัติงานประดิษฐ์อย่างสร้างสรรค์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้ชัดเจนจากตัวชี้วัดสำคัญที่บ่งบอกว่าผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์มาน้อยเพียงใด นั่นคือ ผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ทางด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียน ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นกระบวนการคิดหรือวิธีคิดและความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นผลผลิตหรือชิ้นงานยังมีเป็นจำนวนน้อย สภาวะการณ์ดังกล่าวบ่งบอกถึงความอ่อนด้อยในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Active Learning) โดยเฉพาะการได้ฝึกปฏิบัติเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพจนเกิดเป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Authentic learning) ซึ่งเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ทั้งนี้ เป็นเพราะการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานประดิษฐ์อย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ จึงเป็นงานเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยภายใต้โครงการวิจัยกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ภายใต้แผนงาน “กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่” ได้ศึกษาการปฏิรูปการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สร้างเวทีประชาพิจารณ์ในการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยให้มีรูปแบบที่เหมาะสมสามารถจัดการศึกษาได้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและตอบสนองนโยบายของประเทศได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทบทวนและสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อปฏิรูปการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธให้เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่
3. เพื่อสร้างเวทีประชาพิจารณ์ในการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

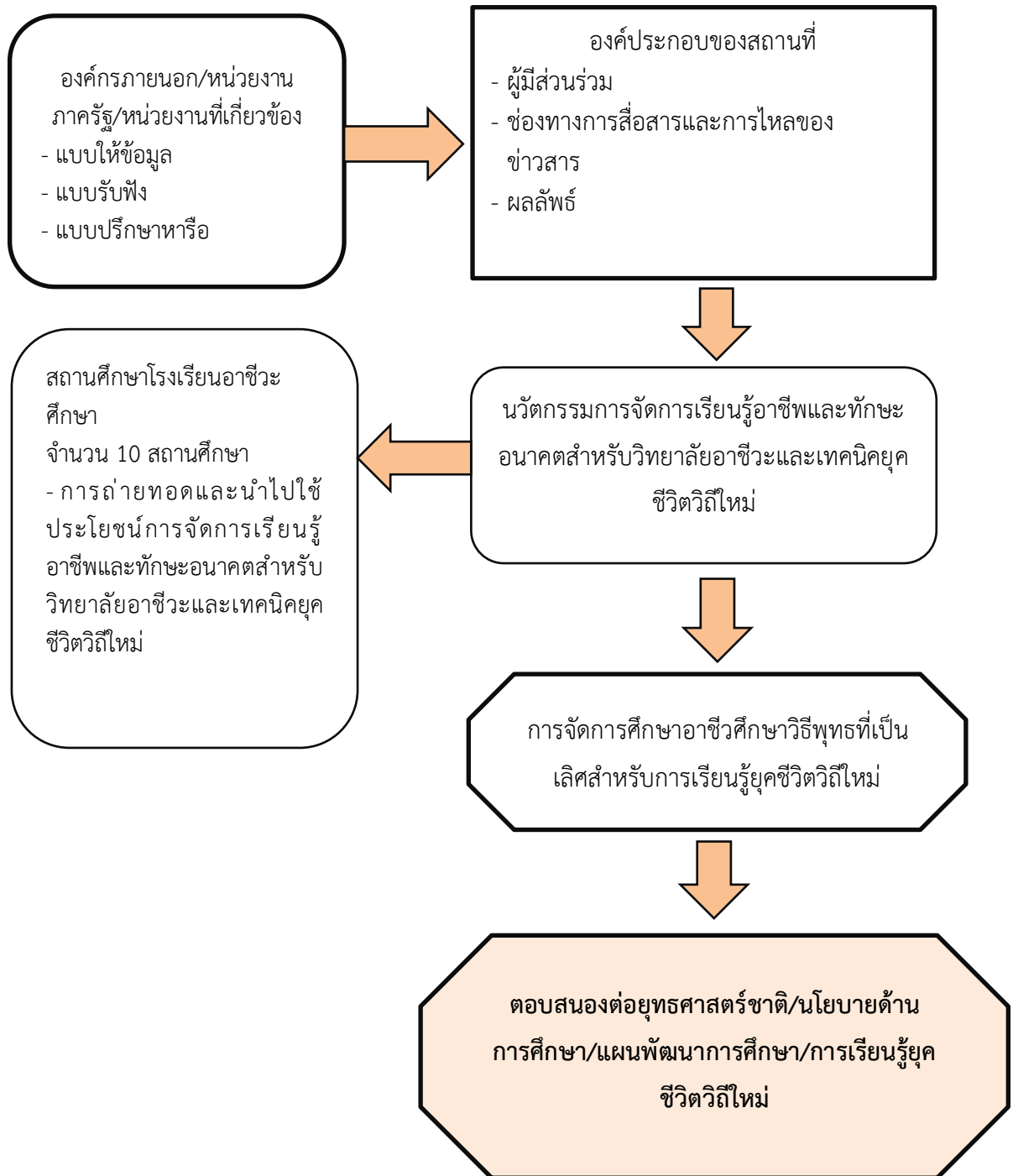
การจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ มีหลักการสำคัญคือ การพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” (ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สำนักงานพระสอนศีลธรรมและหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, 2562) ทำให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่มีการดำเนินงานในการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีผู้บริหาร ครู พระภิกษุและชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนให้บรรลุตามเจตนารมณ์ (โรงเรียนวิถีพุทธ, 2564) ซึ่งแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการอริยสัจคือการนำกิจกรรมวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินในทุกระดับ และกิจกรรมวิถีพุทธควรมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ร่วมสร้างสังคมคุณธรรม “พอเพียงวินัย สุจริต จิตอาสา” ได้แก่ควรมีการสนับสนุนให้มีพระธรรมทูตมาให้ความรู้ตามโรงเรียนต่าง ๆ ตามวาระ และโอกาส โดยบูรณาการกิจกรรมวิถีพุทธให้สัมพันธ์กับกิจกรรมคุณธรรมอื่นๆ ในโรงเรียน มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับชุดความคิด ทักษะการออกแบบการสอนแบบต้นรู้ (ไตรสิกขา) และทักษะออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยเครื่องมือการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา ครูและผู้สอน มีการกำกับติดตามหรือนิเทศ และการถอดบทเรียนการเรียนรู้ทุกครั้งหลังการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นวิถีพุทธ (พระศรีธรรมภาณี และคณะ, 2564)

อย่างไรก็ตาม จากผลการระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ โควิด-19 เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จนกระทั่ง องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้เกิดคำถามถึงความปกติใหม่ หรือ ‘นิว نرمอล’ (New Normal) เกี่ยวกับระบบการศึกษา การจัดการศึกษาที่ต้องมีการปรับตัว (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) มากขึ้น ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานตนเองได้ ซึ่งแตกต่างจากการออกแบบการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และวิธีการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เป็นการออกแบบการเรียนรู้ลักษณะพาสซีฟ เลิร์นนิ่ง (Passive learning) คือ ผู้เรียนไม่มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของการเรียนรู้แม้กิจกรรมการเรียนรู้จะตื่นเต้นและท้าทายเพียงใดก็ตาม (วิชัย วงศ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2563) นับเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการจัดการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบปกติ และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน บทบาทในการเรียนของนักเรียน บทบาทในการสอนของครู การเรียนในชั้นเรียน (On-site) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-air) และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) ล้วนมีสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเหมือนกัน คือ การพัฒนาการเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพโดยการพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้สอน ส่วนการประเมินผลในการศึกษาจะถูกเปลี่ยนจากการประเมินผลการเรียนไปสู่การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ เป็นการวัดผลลัพธ์ให้คุณครูเข้าใจว่าผู้เรียนเหมาะกับการเรียนรู้ในรูปแบบใด และกิจกรรมใดสามารถเติมทักษะที่ครูคาดหวังได้ (มารุต พัฒนาผล, 2563) ในขณะที่การจัดการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธนั้นต้องมีการพึ่งพาอาศัยการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์แบบเดิม ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการพัฒนากลไกและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศให้เท่าทันต่อการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีหลัก ๆ คือ แนวคิดการบริหารจัดการการศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ และแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้สู่ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้รูปแบบการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัย 4 ประเภท ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิถีพุทธ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถสื่อสารข้อมูลที่สำคัญ โดยกำหนดเกณฑ์ คือเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาและเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือพื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย สถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษามีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้เกิดกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยมีเครื่องมือที่สำคัญดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้นโดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

2. การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำกิจกรรมพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่พบในการสัมภาษณ์มาทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างชุดกิจกรรม เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่ว ๆ ไป

3. ชุดกิจกรรมพื้นที่รูปแบบนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ณ พื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย

3.1 การสนทนากลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีววิถีพุทธ และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพื้นที่รูปแบบนวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่(กลุ่ม บวร) ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร 2) กลุ่มคณาจารย์ 3) กลุ่มตัวแทนชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/นักวิชาการ 4) กลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธ

3.2 การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ อาชีววิถีพุทธ และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่(กลุ่ม บวร) เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

3.3 สร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่จากนั้นทำการสรุปผลผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น

3.4 สร้างข้อตกลงร่วมกันผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

4. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา

5. เทปบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตามวัตถุประสงค์ให้ได้ครบถ้วน

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. การกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2. ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3. นำเครื่องมือมาตรวจสอบ

4. แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาบริบทพื้นที่โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย

2. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามจากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สนทนากลุ่มในแต่ละพื้นที่จัดเวทีแสดงความคิดเห็น ในพื้นที่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาค นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ กล่าวคือ องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ กิจกรรมการสร้างพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ สร้างเครือข่าย ขับเคลื่อน และบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่เน้นการนำผลการวิเคราะห์มาเผยแพร่สู่สังคม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

3. วิเคราะห์รูปแบบนวัตกรรมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ใช้หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

4. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเพื่อทบทวนบทบาทของแต่ละวิทยาลัยสำหรับหาแนวทางการสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ พบว่า การสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาวิเทศที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่นั้น มีกลไกสำคัญอยู่ในองค์ประกอบ ดังนี้

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกแห่งต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลพร้อมแรงทำความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นแก่กระบวนการศึกษาในยุคชีวิตวิถีใหม่ ตลอดจนมีความสามารถในการประเมินสถานการณ์

รอบด้านโดยเฉพาะในพื้นที่รับผิดชอบ นำหลักธรรมไตรสิกขาเข้าไปขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินการเรียนการสอน

2) ครู ต้องมีความเข้าใจและเตรียมพร้อมเผชิญกับปัญหา เพื่อรับมือกับสถานการณ์ Learning Loss ของนักเรียน นักศึกษา และมีรูปแบบการสอนเป็นแบบ Active learning มี Message สั้น ๆ ทักทายชีวิตการทำงาน ทักทายสารสนเทศ

3) มีการสร้างเครือข่ายทำงานร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน หรือ “บวร” สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมที่เอื้อแล้วก็มีน้ำใจช่วยเหลือกันเพื่อที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมของเราให้ประสบความสำเร็จ

4) บูรณาการหลักธรรมคำสอนหรือหลักไตรสิกขาลงไปในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อปลูกฝัง Soft Skill คุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน

5) ใช้การสอนแบบ Backward Design โดยการนำปฏิบัติแล้วจึงค่อยบอกกล่าวถึงข้อธรรมะ โดยให้ PLC หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร

6) องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร ครู สื่อ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และผู้เรียน โดยสิ่งที่คาดหวัง ตัวแปรจะมีอยู่ 2 ตัว คือเป็นเลิศ กับชีวิตวิถีใหม่ ถ้าทำออกมา ผลผลิตจะเป็นนวัตกรรม ส่วนการจัดการศึกษา มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน ประเด็นที่ทำ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา เกี่ยวเนื่องกับการบูรณาการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องเป็นเลิศ แบบชีวิตใหม่ ชีวิตใหม่เป็นอย่างไร ต้องเปรียบเทียบระหว่างเก่าใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น หลักสูตรเก่า หลักสูตรใหม่ Mindset ของครูในรูปแบบเก่าและครูในรูปแบบใหม่

ผลจากการสร้างเวทีประชาพิจารณ์ในการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ พบว่า กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 10 แผนปฏิบัติการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การกระตุ้นบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ การกระจายอำนาจ การจัดทำระบบ กฎเกณฑ์ การวิจัยและงานสร้างสรรค์ การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ การจัดกิจกรรมวิชาการ การประกาศเกียรติคุณ และการควบคุมจรรยาบรรณ

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 6 แผนปฏิบัติการ ได้แก่ การติดตามประเมินการประเมินตนเอง (SAR) การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก การนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุง แผนบริหารจัดการศึกษา (Improvement plan) และการนำผลการประเมินไปพัฒนาแผนยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 แนวทางการสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 แผนปฏิบัติการ ได้แก่

1. องค์ประกอบ ได้แก่ คน คือ ผู้นำ,ครู,นักเรียน และองค์กร คือ สถานศึกษา, ครอบครัว, หน่วยงานทางพระพุทธศาสนา)

2. ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการ คือ การเรียนการสอน, ระบบการบริหารจัดการ, การปรับ mindset หรือแนวความคิด

3. ผลกระทบ ได้แก่ ทิศทาง คือ ทางบวก, ทางลบ และการเปลี่ยนแปลง คือ สังคม, พหุวัฒนธรรม, เทคโนโลยี

4. หลักการ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือร่วมกับเครือข่าย (แนวราบและแนวตั้ง), กลไกการเสริมแรง, ความยั่งยืนและต่อเนื่องของนโยบาย

5. กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย ได้แก่ การทำงานต่อเนื่องของผู้บริหาร, การสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้, ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (บวร)

6. การเชื่อมโยงกลไกการพัฒนาอาชีพวิถีพุทธที่เป็นเลิศ ได้แก่ การศึกษาวิจัย, หลักสูตร (หลักไตรสิกขา, Soft Skill, Active Learning), ครู, ผู้เรียน, สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาวิถีพุทธพระราชทาน มีความชัดเจนในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม สร้างความสอดคล้องเชิงนโยบาย แผนงานและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ ดังเช่นในงานศึกษาของ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนวิถีพุทธมีการดำเนินงานอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการจัดการสภาพและองค์ประกอบ 3) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และ 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน (พระมหาวิชาญ บัวบาน, 2564) โดยจากผลการดำเนินงานส่วนใหญ่มีปัญหาที่หลากหลายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของระดับโรงเรียน ถึงกระนั้นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานนั้นสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบให้เกิดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนในระดับอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การนำหลักธรรมคำสอนมาแทรกเกิดการปฏิรูปการจัดการศึกษาจะก่อเกิดผลลัพธ์ดังนี้ 1) มีระบบการบริหารจัดการและเครือข่ายในการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) เกิดกลไกการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) สังคมมีการขับเคลื่อนสู่ทิศทางที่ดีเยาวชนมีศีลธรรมประจำตนส่งผลให้สังคมสงบสุขและการพัฒนารูปแบบโดยนำหลักธรรมมาสนับสนุน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ศรัทธาและฉันทะ ปัญญา ภูมิธรรม ไตรสิกขา กัลยาณมิตร อิทธิบาท 4 อุปัญญาธรรม 2 และ ปิติและชื่นชมร่วมกัน (พระมหาวิชาญ บัวบาน, 2564) และในงานศึกษาของ ลิสรา จิตรขญาวนิช และคณะ พบว่า การจัดการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถานศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนในหลายด้านด้วยกันเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถเรียกชื่อย่อว่า 7 ค. ได้แก่ ความรู้ ความดี ความคิด ความเป็นไทย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความเป็นสากล และความสุข โดยสามารถใช้การจัดการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบด้วยกันในการพัฒนาผู้เรียนในมิติดังกล่าว เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ On-site การจัดการเรียนรู้ผ่านทีวี (On-air) การจัดการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต (Online) การจัดการเรียนรู้แบบตามความต้องการ (On-demand) การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอเอกสารที่บ้าน (On-hand) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (On Technology-based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (On-Self-Directed Learning) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (กุลิสรา จิตรขญาวนิช และคณะ, 2565) ซึ่งในอนาคต โรงเรียนวิถีพุทธควรนำเทคโนโลยีและการเรียนรู้ที่หลากหลายในยุควิถีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การสร้างเวทีประชาพิจารณ์ มีดังนี้ 1) การจัดทำยุทธศาสตร์นโยบาย แผนงาน เป้าหมายร่วมกัน 2) การปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ 3) การติดตามและประเมินผล 4) การสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา ซึ่ง พระมหาวิชาญ บัวบาน เสนอว่า รูปแบบดำเนินการ ควรมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ระบบเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การสร้างแกนนำเยาวชนวิถีพุทธ และ 3) การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานบริหารโรงเรียนวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพขึ้น (พระมหาวิชาญ บัว

บาน, 2564) ภายใต้ความปกติใหม่ หรือ New Normal การจัดการศึกษาที่ต้องมีการปรับตัว บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากมีการปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล การเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่เป็นการเรียนรู้ที่มีแพลตฟอร์ม (Platform) และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ซึ่งรูปแบบการศึกษาในยุคความปกติใหม่ เช่น การเรียนผ่านระบบออนไลน์ การเรียนในห้องเรียน การเรียนผสมผสานแบบออนไลน์ และแบบออนไซต์หรือการเรียนแบบโฮมสคูล ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนแบบใดก็ตามจะเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดลง อีกทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถยังได้ต่อกันได้อย่างเต็มที่อีกด้วย ซึ่งการศึกษาในยุคความปกติใหม่ ผู้สอนควรมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับความพร้อม และทรัพยากรของผู้เรียนเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้ (พระมหาจักรพล สิริโร, 2564) โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในเครื่องมือในการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่สรุปได้ดังนี้



แผนภาพที่ 2 กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ

จาก แผนภาพที่ 2 แสดงถึงกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 10 แผนปฏิบัติการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การกระตุ้นบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ การกระจายอำนาจ การจัดหาระบบ กฎเกณฑ์ การวิจัยและงานสร้างสรรค์ การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ การจัดกิจกรรมวิชาการ การประกาศเกียรติคุณ และการควบคุมจรรยาบรรณ

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 6 แผนปฏิบัติการ ได้แก่ การติดตามประเมินการประเมินตนเอง (SAR) การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก การนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุง แผนบริหารจัดการศึกษา (Improvement plan) และการนำผลการประเมินไปพัฒนาแผนยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 แนวทางการสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 แผนปฏิบัติการ ได้แก่

1. องค์ประกอบ ได้แก่ คน คือ ผู้นำ, ครู, นักเรียน และองค์กร คือ สถานศึกษา, ครอบครัว, หน่วยงานทางพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการ คือ การเรียนการสอน, ระบบการบริหารจัดการ, การปรับ mindset หรือแนวความคิด

3. ผลกระทบ ได้แก่ ทิศทาง คือ ทางบวก, ทางลบ และการเปลี่ยนแปลง คือ สังคม, พหุวัฒนธรรม, เทคโนโลยี

4. หลักการ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือร่วมกับเครือข่าย (แนวราบและแนวตั้ง), กลไกการเสริมแรง, ความยั่งยืนและต่อเนื่องของนโยบาย

5. กลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่าย ได้แก่ การทำงานต่อเนื่องของผู้บริหาร, การสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้, ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (บวร)

6. การเชื่อมโยงกลไกการพัฒนาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ ได้แก่ การศึกษาวิจัย, หลักสูตร (หลักไตรสิกขา, Soft Skill, Active learning), ครู, ผู้เรียน, สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สรุป

แนวทางการสร้างกลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศ คือ การจัดองค์ประกอบทั้งในส่วนบุคคลและองค์กร การควบคุมปัจจัยบริหารในทุกด้านอย่างรัดกุม และคาดการณ์ถึงผลกระทบทั้งหมด โดยอาศัยหลักการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกลไกการพัฒนาและสร้างเครือข่ายในการเชื่อมโยงกลไกการพัฒนาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

วิสัยทัศน์ของชาติ เน้นหลักของความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 นั่นคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อยกระดับผลิตภาพแรงงานส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้รับการพัฒนาและก้าวไปสู่การเป็นอาชีววิถีพุทธยอมนำพาประเทศให้เกิดสันติสุข และบรรลุเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย ดังนั้น ผลการศึกษานี้ภาครัฐ ตลอดจนหน่วยงานทางการ

ศึกษา และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นกรอบในการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อสร้างกลไกการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธ ตามมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่” โครงการนี้มีเป้าหมายหลักคือ สร้างกลไกการพัฒนาต่อการปฏิรูปการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธสู่การเป็นอาชีววิถีพุทธที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ซึ่งกระจายตัวครอบคลุมอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การศึกษาทบทวนต่อการสร้างกลไกการพัฒนาการศึกษาและยกระดับการจัดการศึกษาในมิติอื่น ๆ สำหรับการเรียนรู้สามารถสร้างและพัฒนากิจการอาชีวะอนาคตใหม่

2. การศึกษาแนวทางการปฏิรูปจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ อาทิ อาชีววิถีธรรม วิถีชีวิตปกติที่สามารถดำรงอยู่ในปัจจุบันอย่างมีความสุข

3. การวิจัยที่ออกแบบเชิงพัฒนาระดับการจัดการศึกษาอาชีววิถีพุทธตามมาตรฐานคุณวุฒิที่เป็นเลิศสำหรับการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชนวนิช และคณะ. (2665). การจัดการเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(7), 490-503.
- พระมหาจักรพล สิริธโร. (2564). การศึกษาในยุค New Normal. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 346-356.
- พระมหาวิชาญ บัวบาน. (2564). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(1), 245-262.
- พระศรีธรรมภาณี และคณะ. (2564). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(6), 344-357.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปการศึกษ*, 4(3), 783-795.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). *โรงเรียนวิถีพุทธ. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มารุต พัฒนาผล. (2563). *การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนวิถีพุทธ. (2564). *จำนวนบุคลากรของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ.* สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2564 จาก http://www.vitheebuddha.com/main.php?url=download_view&id=S
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.